

PONTIFICIUM CONSILIUM
DE LEGUM TEXTIBUS
INTERPRETANDIS

COMMUNICATIONES

VOL. XXIII - N. 1

1991

COMMUNICATIONES

PONTIFICIUM CONSILIUM
DE LEGUM TEXTIBUS INTERPRETANDIS

PIAZZA PIO XII, 10 - 00193 ROMA

N. 1

IUNIO 1991

Semestrale

Sped. Abb. Postale - Gruppo IV - 70%

EX ACTIS IOANNIS PAULI PP. II

Chirographus Summi Pontificis quoad curam spiritualem in Civitate Vaticana . . . 3

ALLOCUTIONES

Allocutio Summi Pontificis eos, qui conventui internationali studii ab « Unione
Giuristi Cattolici Italiani » celebrato interfuerunt, coram admissos 5

Allocutio Summi Pontificis ad Iudices, Administros Advocatosque Rotae Romanae
coram admissos 8

EX ACTIS SANCTAE SEDIS

SECRETARIA STATUS

Epistula Praesidi Pontificii Consilii de Legum Textibus Interpretandis circa
competentiam eiusdem Consilii quoad interpretationem authenticam Codicis
Canonum Ecclesiarum Orientalium legumque communium omnibus Ecclesiis
Orientalibus Catholicis (N. 278.287/G.N.) 14

CONGREGATIO PRO CLERICIS

Decretum *Mos iugiter* quoad celebrationem Missarum, quae « collectivae »
dicuntur 16

PAENITENTIARIA APOSTOLICA

Decretum *Mater Christi et Ecclesiae* 20

EX ACTIS PONTIFICIAE COMMISSIONIS CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO

I. Coetus studii « De Normis generalibus deque Personis physicis et iuridicis »
(Sessio XIII) 22

II. Schema Canonum Libri Primi: Normae generales, Romae 1974 72

III. Coetus studii « De Normis generalibus deque Personis physicis et iuridicis »
(Sessio XIV) 108

DOCUMENTA

Opera a Consilii Bibliotheca recepta 128

Notitiae 130

II

SCHEMA CANONUM
LIBRI I

NORMAE GENERALES *

Liber Primus

NORMAE GENERALES

(Imprimis, ad modum Prooemii, ponendi sunt canones generales vim definiens Codicis recogniti, videlicet canones Codicis I.C. 1-7 recogniti).

TITULUS I

DE FONTIBUS IURIS

Caput I

DE LEGIBUS ECCLESIASTICIS

Canon 8 (CIC 8)

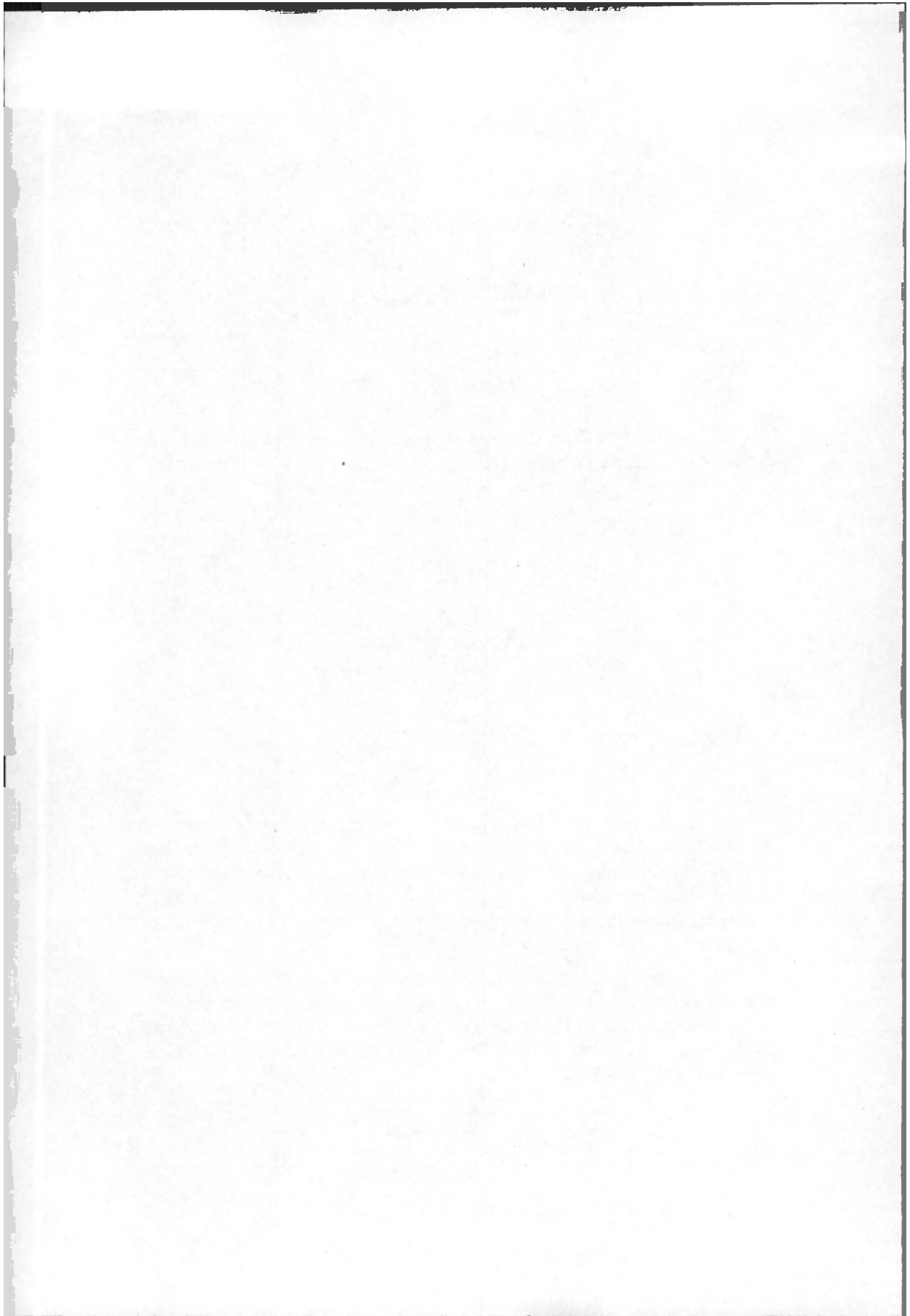
Leges instituuntur, cum promulgantur.

Canon 9 (CIC 9)

§ 1. Leges ecclesasticae universales promulgantur per editionem in *Actorum Apostolicae Sedis commentario officiali*, nisi in casibus particularibus alius promulgandi modus fuerit praescriptus; et vim suam exserunt tantum expletis tribus mensibus a die qui *Actorum* numero appositus est, nisi ex natura rei illico ligent aut in ipsa lege brevior aut longior vacatio specialiter et expresse fuerit statuta.

§ 2. Textus legum, quantum fieri potest, ante earum promulgationem transmittetur omnibus Episcoporum Conferentiis et, si specialiter Instituta perfectionis respiciant, etiam supremis eorum moderatoribus, ita ut eodem ex tempore quo in Urbe etiam in variis territoriis leges quando promulgatae sunt divulgari valeant.

* Romae, 1974.

§ 3 (nova). Leges ab inferioribus legislatoribus latae promulgantur modo ab ipsis his legislatoribus determinato et obligare incipiunt a die ab eiusdem statuto.

Canon 10 (CIC 10)

Leges respiciunt futura, non praeterita, nisi nominatim in eis de praeteritis caveatur.

Canon 11 (CIC 11)

Irritantes aut inhabilitantes eae tantum leges habendae sunt, quibus actum esse nullum aut inhabilem esse personam expresse caveatur.

Canon 12 (CIC 12)

Legibus mere ecclesiasticis tenentur soli baptizati pro quibus latae sunt, quique sufficienti rationis usu gaudent, et, nisi aliud iure expresse caveatur, qui septimum aetatis annum expleverunt.

Canon 13 (CIC 13)

§ 1. Legibus universalibus tenentur ubique terrarum omnes pro quibus latae sunt.

§ 2. A legibus autem universalibus, quae in certo territorio non vigent, eximuntur omnes qui in hoc territorio actu versantur.

§ 3. Legibus conditis pro peculiari territorio ii subiiciuntur pro quibus latae sunt quique ibidem domicilium vel quasi-domicilium habent et simul actu commorantur, firmo praescripto can. 14.

Canon 14 (CIC 14)

§ 1. Leges particulares non praesumuntur personales, sed territoriales, nisi aliud constet.

§ 2. Peregrini:

1) non adstringuntur legibus particularibus sui territorii quamdiu ab eo absunt, nisi aut earum transgressio in proprio territorio noceat, aut leges sint personales;

2) neque legibus territorii in quo versantur, iis exceptis quae ordini publico consulunt, aut actuum sollemnia determinant, aut res immobiles in territorio sitas respiciunt.

§ 3. Vagi obligantur legibus tam universalibus quam particularibus quae vigent in loco in quo versantur.

Canon 15 (CIC 15)

Leges, etiam irritantes et inhabilitantes, in dubio iuris non urgent; in dubio autem facti in eis dispensare possunt Ordinarii, nisi agatur de dispensatione quam Suprema Ecclesiae auctoritas sibi aut alii auctoritati reservaverit.

Canon 16 (CIC 16)

§ 1. Ignorantia legum irritantium aut inhabilitantium, sicut et aliae causae quae imputabilitatem minuunt vel tollunt, licet a culpa excusare possint, earundem tamen effectum minime impediunt, nisi aliud expresse statuatur.

§ 2. Ignorantia vel error circa legem aut poenam aut circa factum proprium aut circa factum alienum notorium generatim non praesumitur; circa factum alienum non notorium praesumitur, donec contrarium probetur.

Canon 17 (CIC 17)

§ 1. Leges authentice interpretatur legislator et is cui potestas authentice interpretandi fuerit ab eodem commissa.

§ 2. Interpretatio authentica per modum legis exhibita eandem vim habet ac lex ipsa; et si verba legis in se certa declaret tantum, promulgatione non eget et valet retrorsum; si legem coarctet vel extendat aut dubiam explicet, non retrotrahitur et promulgari debet.

§ 3. Data autem per modum sententiae iudicialis aut rescripti in re peculiari, vim legis non habet et ligat tantum personas atque afficit res pro quibus lata est.

Canon 18 (CIC 18)

Leges ecclesiasticae intelligendae sunt secundum propriam verborum significationem in textu et contextu consideratam; quae si dubia et obscura manserit, ad locos parallelos, si qui sint, ad legis finem ac circumstantias et ad mentem legislatoris est recurrendum.

Canon 19 (CIC 19)

Leges quae poenam statuunt, aut liberum iurium exercitium coarctant, aut exceptionem a lege continent, strictae subsunt interpretationi.

Canon 20 (CIC 20)

Si certa de re desit expressum legis sive universalis sive particularis praescriptum, causa, nisi sit poenalis, dirimenda est secundum consuetudinem canonice inductam; quae si deficiat, norma causae applicanda sumatur attentis legibus latis in similibus, generalibus iuris canonici principiis cum aequitate servatis, iurisprudencia ecclesiastica, praesertim stylo et praxi Curiae Romanae, communi constantique doctorum sententia.

Canon 21 (CIC 21)

Leges latae ad praecavendum periculum generale urgent, etiam si in casu peculiari periculum non adsit.

Canon 22 (CIC 22)

Lex posterior a competenti auctoritate lata, obrogat priori, si id expresse edicat, aut si illi sit directe contraria, aut totam de integro ordinet legis prioris materiam; sed, (firmo praescripto can. 6, n. 1), lex universalis minime derogat: locorum iuri particulari nec personarum specialibus statutis, nisi aliud in ipsa expresse caveatur.

Canon 23 (CIC 23)

In dubio revocatio legis praeexistentis non praesumitur, sed leges posteriores ad priores trahendae sunt et his, quantum fieri possit, conciliandae.

Caput II

DE CONSUETUDINE

Canon 24 (CIC 25)

In Ecclesia ea tantum consuetudo a communitate christiana introducta vim legis habet, quae a legislatore approbata fuerit ad normam canonum qui sequuntur.

Canon 25 (CIC 27)

§ 1. Nulla consuetudo vim legis obtinere potest quae sit iuri divino sive naturali sive positivo contraria.

§ 2. Nec vim legis obtinere potest consuetudo contra aut praeter ius canonicum, nisi quae sit rationabilis; consuetudo autem quae in iure expresse reprobatur, non est rationabilis.

Canon 26 (CIC 26)

Nulla consuetudo vim legis obtinet, nisi quae cum animo iuris inducendi a communitate legis saltem recipiendae capace servata fuerit.

Canon 27 (CIC 27 et 28)

Nisi a competenti legislatore, consensu saltem tacite manifestato, specialiter fuerit probata, consuetudo vigenti iuri canonico contraria aut quae est praeter legem canonicam, vim legis obtinet tantum, si legitime per annos viginti continuos et completos servata fuerit; contra legem vero canonicam quae clausulam contineat futuras consuetudines prohibentem, sola praevalere potest consuetudo centenaria aut immemorabilis.

Canon 28 (CIC 29)

Consuetudo est optima legum interpretis.

Canon 29 (CIC 30)

Firmo praescripto can. 5, consuetudo, sive contra sive praeter legem, per contrariam consuetudinem aut legem revocatur; sed, nisi expressam de iis mentionem faciat, lex non revocat consuetudines centenarias aut immemorabiles, nec lex universalis consuetudines particulares.

TITULUS II

DE DECRETIS ATQUE PRAECEPTIS GENERALIBUS
ET DE INSTRUCTIONIBUS*Canon 30* (novus)

Decreta generalia, quibus a legislatore competenti, pro communitate legis recipiendae capace, communia feruntur praescripta, proprie sunt leges et reguntur praescriptis canonum de legibus.

Canon 31 (novus)

Decreta generalia, quibus praescripta statuuntur communia praeter aut contra leges vigentes consuetudinesve probatas ferre non valent ii qui potestate executiva tantum gaudent, nisi in casibus particularibus talis potestas ad normam iuris ipsis a legislatore competenti expresse fuerit concessa; quae vi talis concessae potestatis servatisque conditionibus in actu concessionis statutis eduntur decreta generalia, vim legis habent et reguntur praescriptis canonum de legibus.

Canon 32 (novus)

§ 1. Decreta generalia exsecutoria, quibus nempe pressius determinantur modi in lege applicanda servandi, itemque praecepta communia, quibus legis aut decreti generalis observantia urgetur, ferre valent, intra fines suae competentiae, qui potestate gaudent exsecutiva.

§ 2. Ad decretorum praeceptorumque generalium de quibus in § 1 promulgationem et vacationem quod attinet, servantur praescripta can. 9.

Canon 33 (novus)

Decreta generalia exsecutoria et praecepta communia eos obligant qui tenentur legibus quarum modos applicationis determinant aut observantiam urgent.

Canon 34 (novus)

§ 1. Decreta generalia exsecutoria itemque praecepta communia non derogant legibus, atque quae eorum praescripta legibus sint contraria omni vi carent.

§ 2. Eandem vim habere desinunt revocatione explicita aut implicita ab auctoritate competenti necnon cessante lege ad cuius executionem data sunt; non autem cessant resoluta iure statuentis, nisi contrarium expresse caveatur.

Canon 35 (novus)

§ 1. Instructiones, quae nempe legum praescripta declarant atque rationes in iisdem exsequendis servandas evolvunt, et determinant, ad usum eorum dantur quorum est curare ut leges executioni mandentur eosque in legum executione obligant; eas legitime edunt, intra fines suae competentiae, qui potestate exsecutiva gaudent.

§ 2. Instructionum ordinationes legibus non derogant, et si quae earum cum legum praescriptis componi nequeant, omni vi carent.

§ 3. Vim habere desinunt instructiones non tantum revocatione explicita aut implicita ab auctoritate competenti, quae eas edidit eiusve Superiore, sed etiam cessante lege ad quam declarandam executionive mandandam datae sunt.

TITULUS III
DE ACTIBUS ADMINISTRATIVIS SINGULARIBUS

Caput I

NORMAE COMMUNES

Canon 36 (novus)

Actus administrativus singularis, sive sit decretum aut praeceptum sive sit rescriptum, elici potest, intra fines suae competentiae, ab eo qui potestate executiva gaudet.

Canon 37 (novus; cf. CIC 49)

Actus administrativus quicumque intelligendus est secundum propriam verborum significationem et communem loquendi usum, nec debet ad alios casus praeter expressos extendi.

Canon 38 (novus; cf. CIC 53)

Exsecutor alicuius actus administrativi invalide suo munere fungitur, antequam litterae receperit earumque authenticitatem et integritatem recognoverit, nisi praevia earundem notitia ad eum fuerit auctoritate eundem actum edentis transmissa.

Canon 39 (novus; cf. CIC 54)

Exsecutor actus administrativi cui committitur merum executionis ministerium executionem huius actus denegare non potest, nisi manifesto appareat eundem actum esse nullum aut sustineri non posse; si autem actus administrativi executio adiunctorum personae aut loci ratione videatur inopportuna, exsecutor executionem intermittat; iis vero in casibus statim certiores faciat auctoritatem quae actum edidit.

Canon 40 (novus; cf. CIC 55)

Exsecutor actus administrativi procedere debet ad mandati normam, et nisi conditiones essentielles in litteris appositae impleverit ac substantialem procedendi formam servaverit, irrita est executio.

Canon 41 (novus; cf. CIC 56)

Executio cuiuscumque actus administrativi qui forum externum respicit, scripto est consignanda.

Canon 42 (novus; cf. CIC 57)

Actus administrativi exsecutor potest alium pro suo prudenti arbitrio sibi substituere, nisi substitutio prohibita fuerit, aut electa industria personae, aut substituti persona praefinita; quibus tamen in casibus exsecutori licet alteri committere actus praeparatorios.

Canon 43 (novus; cf. CIC 58)

Actus administrativus executioni mandari potest etiam ab exsecutoris successore in officio vel dignitate, nisi fuerit electa industria personae.

Canon 44 (novus; cf. CIC 59, § 1)

Exsecutori fas est, si quoquo modo in actus administrativi executione erraverit, iterum eundem executioni mandare.

Canon 45 (novus; cf. CIC 60, § 1)

Revocatio actus administrativi per alium actum administrativum auctoritatis competentis effectum tantummodo obtinet a momento quo legitime significetur personae pro qua datus est.

Caput II

DE DECRETIS ET PRAECEPTIS SINGULARIBUS

Canon 46 (novus)

Decretum singulare intelligitur actus administrativus a competenti auctoritate executiva editus quo secundum iuris normas pro casu particulari datur decisio aut canonica fit provisio, quae natura sua petitionem ab aliquo factam non supponunt.

Canon 47 (novus)

Praeceptum singulare intelligitur decretum quo directe alicuius normae canonicae aut decreti observantia urgetur contra invitos.

Canon 48 (novus)

Antequam decretum praeeptumve singulare ferat, auctoritas curare debet ut de adiunctis omnibus notitiam comparet et de necessitate et oportunitate decreti praeeptive probationem habeat, atque, quatenus possi-

bile sit, eos audiat quorum iura laedi possint. (Cf. can. 4, § 1 de procedura administrativa).

Canon 49 (novus)

Decretum praeceptumve singulare effectum caret, quatenus contrarium est legi consuetudinive probatae, aut iuri alteri quaesito, nisi legitime expressa clausula derogatoria apponatur.

Canon 50 (novus)

Decretum praeceptumve singularia vim habent tantum quoad res de quibus decernunt et pro personis quibus data sunt, eas vero ubique obligant, nisi aliud constet.

Canon 51 (novus; cf. CIC 49)

Si decreta inter se sint contraria, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generali; si aequae sint peculiaris aut generalis, posterius tempore obrogat priori, quatenus ei contrarium est.

Canon 52 (novus; cf. CIC 49-50)

Decretum praeceptumve singularia interpretanda sunt ad normam can. 37; in dubio, ea quae ad lites referuntur, aut ad poenas comminandas infligendasve attinent, aut personae iura coarctant, aut iura aliis quaesita laedunt, strictam recipiunt interpretationem; cetera omnia latam.

Canon 53 (novus; cf. CIC 24)

§ 1. Decretum praeceptumve singulare, cuius applicatio committitur exsecutori, effectum habet a momento executionis; secus a momento quo personae auctoritate ipsius decernentis vel praecipientis intimatur.

§ 2. Decretum praeceptumve singulare ut urgeri valeat, requiritur legitimo documento ad normam iuris intimatum fuerit.

Canon 54 (novus; cf. CIC 24)

§ 1. Decretum singulare non cessat resolutio iure statuentis, nisi expresse contrarium caveatur.

§ 2. Praeceptum singulare cessat resolutio iure praecipientis, nisi legitimo documento impositum fuerit.

Canon 55 (novus)

Decretum praeceptumve singulare vim habere desinit legitima revocatione ab auctoritate competenti necnon cessante lege ad cuius executionem datum est.

Caput III

DE RESCRIPTIS

Canon 56 (novus)

§ 1. Rescriptum intelligitur actus administrativus a competenti auctoritate executiva in scriptis elicitus quo, de se ad petitionem alicuius, conceditur privilegium, dispensatio aliave gratia.

§ 2. Quae de rescriptis statuuntur praescripta, etiam de licentiae concessione valent, nisi aliud constet.

Canon 57 (CIC 36, § 1)

Rescriptum quodlibet impetrari potest ab omnibus qui expresse non prohibentur.

Canon 58 (CIC 37)

Rescriptum ad iudicii ordinationem non pertinens impetrari potest pro alio, etiam praeter eius assensum, et valet ante eiusdem acceptationem, nisi aliud ex appositis clausulis appareat.

Canon 59 (CIC 38)

Rescriptum in quo nullus datur executor, effectum habet a momento quo datae sunt litterae; cetera a tempore executionis.

Canon 60 (CIC 39)

Conditiones in rescriptis tunc tantum ad validitatem concessionis censentur adiectae, cum per particulas *si, dummodo*, vel aliam eiusdem significationis exprimuntur.

Canon 61 (CIC 40-42 et 45)

§ 1. Validitati rescripti obstat subreptio seu reticentia veri, si in precibus expressa non fuerint quae secundum iurisprudentiam canonicam ad

validitatem sunt exprimenda, nisi agatur de rescripto gratiae quod *Motu proprio* datum sit.

§ 2. Item validitati rescripti obstat obreptio seu expositio falsi, si ne una quidem causa motiva proposita sit vera.

§ 3. Causa motiva, in rescriptis quorum nullus est exsecutor, vera sit oportet tempore quo rescriptum datum est; in ceteris tempore executionis.

Canon 62 (CIC 43)

Gratia a quovis Dicasterio Romanae Curiae denegata invalide ab alio eiusdem Curiae Dicasterio aliave competenti auctoritate infra Romanum Pontificem conceditur, sine assensu Dicasterii quocum agi coeptum est.

Canon 63 (CIC 44)

§ 1. Salvis praescriptis §§ 2 et 3, nemo gratiam a proprio Ordinario denegata ab alio Ordinario petat, nisi facta denegationis mentione; facta autem mentione, Ordinarius gratiam ne concedat, nisi habitis a priore Ordinario denegationis rationibus.

§ 2. Gratia a Vicario generali vel a Vicario episcopali denegata, ab alio Vicario eiusdem Episcopi, etiam habitis a Vicario abnegante denegationis rationibus, valide concedi nequit.

§ 3. Gratia a Vicario generali vel a Vicario episcopali denegata et postea, nulla facta huius denegationis mentione, ab Episcopo dioecesano impetrata, invalida est; gratia autem ab Episcopo dioecesano denegata nequit valide, etiam facta denegationis mentione, ab eius Vicario generali vel Vicario episcopali, non consentiente Episcopo, impetrari. (Cf. *Motu proprio Ecclesiae Sanctae*, I, n. 14, § 4).

Canon 64 (CIC 46)

Rescriptum, etiam *Motu proprio* concessum, conferens gratiam personae de iure inhabili ad eandem consequendam, itemque editum contra alicuius loci legitimam consuetudinem vel statutum peculiare, vel contra ius alteri quaesitum, effectum non habet, nisi expressa derogatoria clausula legitime apponatur.

Canon 65 (CIC 47)

Rescriptum non fit irritum ob errorem in nomine personae cui datur vel a qua editur, aut loci in quo ipsa moratur, aut rei de qua agitur, dummodo, iudicio Ordinarii, nulla sit de ipsa persona vel re dubitatio.

Canon 66 (CIC 48)

§ 1. Si contingat ut de una eademque re duo rescripta inter se contraria impetrentur, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generali.

§ 2. Si sint aequae peculiaria aut generalia, prius tempore praevalet posteriori, nisi in altero fiat mentio expressa de priore, aut nisi impetrator dolo vel notabili negligentia suo rescripto usus non fuerit.

§ 3. In dubio num rescriptum irritum sit necne recurratur ad rescribentes.

Canon 67 (CIC 49)

Rescripta intelligenda sunt ad normam can. 37; in dubio, rescripta quae ad lites referuntur, aut iura aliis quaesita laedunt, aut adversantur legi in commodum privatorum, strictam recipiunt interpretationem, cetera omnia latam.

Canon 68 (CIC 51)

Rescriptum in quo nullus datur exsecutor, tunc tantum debet Ordinario impetrantis praesentari, cum id in eisdem litteris praecipitur, aut de rebus agatur publicis, aut comprobare conditiones oporteat.

Canon 69 (CIC 52)

Rescriptum, cuius praesentationi nullum est definitum tempus, potest exsecutori exhiberi quovis tempore, modo absit fraus et dolus.

Canon 70 (CIC 54)

§ 1. Firmis praescriptis can. 39, exsecutor rescripti cui committitur merum executionis ministerium, executionem rescripti denegare debet quoque si in rescripto apponantur conditiones quas exsecutori constet non esse impletas.

§ 2. Quod si in rescripto ipsa concessio exsecutori committatur, ipsius est pro suo prudenti arbitrio et conscientia gratiam concedere vel denegare.

Canon 71 (novus)

Nemo uti tenetur rescripto in sui dumtaxat favorem concesso, nisi aliunde obligatione canonica ad hoc teneatur.

Canon 72 (CIC 60, § 2 et 61)

§ 1. Per legem contrariam nulla rescripta revocantur, nisi aliud in ipsa lege caveatur, aut lex lata sit ab auctoritate ipsi rescribenti superiore.

§ 2. Per cessationem rescribentis ab officio, rescriptum ab eodem concessum non perimitur, nisi aliud ex appositis clausulis appareat, aut rescriptum contineat potestatem alicui factam concedendi gratiam peculiaribus personis in eodem expressis, et res adhuc integra sit.

Canon 73 (novus)

§ 1. Quae in canonibus de rescriptis statuuntur praescripta, de concessionibus gratiarum vivae vocis oraculo quoque valent, nisi aliud manifesto constet.

§ 2. Quamvis gratia oretenus sibi concessa quis in foro interno uti possit, tenetur illam pro foro externo probare, quoties id legitime ab eo petatur.

Canon 74 (CIC 62)

Si rescriptum contineat privilegium vel dispensationem, servantur insuper praescripta canonum qui sequuntur.

Caput IV

DE PRIVILEGIIS

Canon 75 (CIC 63)

§ 1. Privilegium, seu gratia in favorem certarum personarum, sive physicarum sive iuridicarum per peculiarem actum administrativum facta, a sola competenti auctoritate potestate executiva gaudente concedi valet.

§ 2. Possessio centenaria vel immemorabilis praesumptionem inducit concessi privilegii.

Canon 76 (CIC 66)

§ 1. Facultas habitualis quae conceditur aut in perpetuum aut ad praefinitum tempus aut ad certum casuum numerum, accensetur privilegio praeter ius.

§ 2. Nisi in eius concessione aliud expresse cautum sit aut electa industria personae, facultas habitualis Episcopo dioecetano aliive Ordinario concessa, non perimitur rescripto iure Ordinarii cui concessa est, etiamsi

ipse eam exsequi coeperit, sed transit ad quemvis Ordinarium qui ipsi in regimine succedit.

§ 3. Item, nisi aliud expresse cautum sit aut electa industria personae, facultas habitualis Episcopo dioecesano concessa competit quoque Vicario generali atque, intra fines suae competentiae, Vicario episcopali.

§ 4. Concessa facultas alias quoque potestates secumfert quae ad illius usum sunt necessariae; quare concessa facultas habitualis potestatem etiam includit removendi obstacula, si quae sint, gratiae executionem impediens, ad effectum dumtaxat gratiae consequendae.

Canon 77 (CIC 67-68)

Privilegium interpretandum est ad normam cann. 37 et 67; sed ea semper adhibenda est interpretatio, ut privilegio aucti aliquam revera gratiam consequantur.

Canon 78 (CIC 70, 74, 75)

§ 1. Privilegium praesumitur perpetuum, nisi contrarium probetur.

§ 2. Privilegium personale, quod quidem personam sequitur, cum ipsa extinguitur.

§ 3. Privilegium reale cessat per absolutum rei vel loci interitum; privilegium vero locale, si locus intra quinquaginta annos restituatur, reviviscit.

Canon 79 (CIC 70)

Privilegium cessat per revocationem competentis auctoritatis ad normam cann. 45 et 72.

Canon 80 (CIC 72)

§ 1. Privilegium cessat per renuntiationem a competenti auctoritate acceptatam.

§ 2. Privilegio in sui dumtaxat favorem concesso quaevis persona privata renuntiare potest.

§ 3. Privilegio concesso alicui personae iuridicae, aut ratione dignitatis loci vel rei, privatis personis renuntiare non licet.

§ 4. Nec ipsi personae iuridicae integrum est privilegio sibi concesso renuntiare, si renuntiatio cedat in Ecclesiae aliorumve praeiudicium.

Canon 81 (CIC 73)

Resoluto iure concedentis, privilegium non extinguitur, nisi datum fuerit cum clausula: *ad beneplacitum nostrum*, vel alia aequipollenti.

Canon 82 (CIC 76)

Per non usum vel per usum contrarium privilegium aliis haud onerosum non cessat; quod vero in aliorum gravamen cedit, amittitur, si accedat legitima praescriptio aut tacita renuntiatio.

Canon 83 (CIC 77)

§ 1. Cessat privilegium elapso tempore vel expleto numero casuum pro quibus concessum fuit, firmo praescripto can. 108, § 2.

§ 2. Cessat quoque, si temporis progressu rerum adiuncta ita, iudicio auctoritatis competentis, immutentur ut noxium evaserit aut eius usus illicitus fiat.

Canon 84 (CIC 78)

Qui abutitur potestate sibi ex privilegio permissa, privilegio ipso privari meretur; quare, Ordinarius, frustra monito privilegiario, graviter abutentem privet privilegio quod ipse concessit; quod si privilegium concessum fuerit ab Apostolica Sede, eandem Ordinarius certiorum facere tenetur.

Caput V

DE DISPENSATIONIBUS

Canon 85 (CIC 80)

Dispensatio seu legis mere ecclesiasticae in casu speciali relaxatio, concedi potest ab iis qui potestate gaudent executiva, intra limites suae competentiae, necnon ab illis quibus potestas dispensandi explicite vel implicite competit sive ipso iure sive vi legitimae delegationis.

Canon 86 (novus)

Dispensationi obnoxiae non sunt leges quatenus definiunt ea quae institutorum aut actuum iuridicorum essentialiter sunt constitutiva.

Canon 87 (CIC 81)

§ 1. Episcopus dioecesanus in legibus, tam universalibus quam particularibus a suprema Ecclesiae auctoritate pro suo territorio latis, dispensare valet ad normam can. 19 (de Episcopis dioecesanis).

§ 2. Si difficilis sit recursus ad Sanctam Sedem et simul in mora sit periculum gravis damni, Ordinarius quicumque in casu particulari dispensare valet in legibus Ecclesiae universalibus et in particularibus a suprema auctoritate pro suo territorio latis, de quibus in can. 19 (de Episcopis dioecesanis), etiam si dispensatio reservatur Sanctae Sedi, dummodo tamen agatur de dispensatione quam ipsa in iisdem adiunctis concedit.

Canon 88 (CIC 82)

In legibus dioecesanis atque, in casu tantum particulari in legibus latis a Concilio regionali vel provinciali aut ab Episcoporum Conferentia, dispensare valent Episcopus dioecesanus atque Vicarius generalis et, intra fines suae competentiae, Vicarius episcopalis, ad normam can. (de Vicario episcopali).

Canon 89 (CIC 83)

Parochus aliique presbyteri aut diaconi a lege universali et particulari dispensare tantummodo valent, si haec potestas expresse ipsis concessa sit.

Canon 90 (CIC 84)

§ 1. A lege ecclesiastica ne dispensetur sine iusta et rationabili causa, habita ratione adiunctorum casus et gravitatis legis a qua dispensatur; alias dispensatio illicita et, nisi ab ipso legislatore eiusve Superiore data sit, etiam invalida est.

§ 2. Dispensatio in dubio de sufficientia causae licite et valide conceditur.

Canon 91 (novus)

Qui gaudet potestate dispensandi eam exercere valet, etiam extra territorium existens, in subditos, licet e territorio absentes, atque, nisi contrarium expresse statuatur, in peregrinos quoque in territorio actu degentes.

Canon 92 (CIC 85)

Strictae subest interpretationi non solum dispensatio ad normam can. 67, sed ipsamet facultas dispensandi ad certum casum concessa.

Canon 93 (CIC 86)

Dispensatio quae tractum habet successivum cessat iisdem modis quibus privilegium, nec non certa ac totali cessatione causae motivae.

TITULUS IV
DE STATUTIS ET ORDINIBUS

Canon 94 (novus)

§ 1. Statuta, licet hoc nomine vocentur etiam leges a legislatore in Ecclesia non supremo editae, sensu proprio sunt quae in christifidelium consociationibus, sive publicis sive privatis, aut in rerum universitatibus, ad normam iuris conduntur ordinationes, quibus definiuntur consociationis universitatisve finis, constitutio et regimen, atque actionis rationes.

§ 2. Statutis consociationis obligantur solae personae quae legitime eiusdem sunt membra, et quidem vi ipsius initalae conventionis, nisi quaedam consociatio ex concessione legislatoris aut consuetudine probata legifera potestate instructa sit; statutis rerum universitatis obligantur ii qui eiusdem moderamen curant aut cum eadem negotia pertractant.

§ 3. Quae statutorum praescripta a Moderatoribus potestate legifera legitime instructis conduntur et promulgantur, sunt leges et reguntur praescriptis canonum de legibus.

Canon 95 (novus)

§ 1. Ordines sunt regulae seu normae servandae in personarum conventibus, sive conventus ab auctoritate ecclesiastica edicti sive a christifidelibus libere advocati sint, necnon aliis in celebrationibus, et quibus definiuntur quae ad constitutionem, moderamen et rerum agendarum rationes pertinent.

§ 2. In conventibus celebrationibusve ab auctoritate ecclesiastica edictis, regulis Ordinis, vi decreti ab auctoritate competenti dati, tenentur qui ad conventus celebrationesve legitime convocati in eisdem partem habent; in conventibus libere a christifidelibus advocati, regulis Ordinis tenentur qui eosdem participant.

TITULUS V
DE POTESTATIS REGIMINIS EXERCITIO

Canon 96 (CIC 196)

Potestas regiminis, etiam potestas iurisdictionis vocata, quae quidem ex divina institutione est in Ecclesia, de se exercetur pro foro externo, quandoque tamen pro solo foro interno, ita quidem ut effectus quos eius exercitium natum est habere pro foro externo, in hoc foro non recognoscantur, nisi quatenus id determinatis pro casibus iure statuatur.

Canon 97 (CIC 197)

§ 1. Potestas regiminis ordinaria est quae ipso iure alicui officio adnectitur; delegata quae ipsi personae non mediante officio conceditur.

§ 2. Potestas regiminis ordinaria potest esse sive propria sive vicaria.

§ 3. Qui delegatum se asserit, incumbit onus probandae delegationis. (CIC, can. 200 § 2).

Canon 98 (CIC 203)

§ 1. Delegatus qui sive circa res sive circa personas mandati sui fines excedit nihil agit.

§ 2. Fines sui mandati excedere non intelligitur delegatus qui alio modo ac in mandato determinatur ea ad quae delegatus est peragit, nisi modus ab ipso delegante ad validitatem fuerit praescriptus.

Canon 99 (novus)

§ 1. Potestas regiminis, ratione muneris fungendi, ad quod ordinatur, distinguitur legislativa, exsecutiva et iudicialis.

§ 2. Potestas regiminis exsecutiva dicitur gratiosa, si exercetur in volentes; coercens, si exercetur in invitos.

Canon 100 (CIC 198)

§ 1. Nomine Ordinarii in iure intelliguntur, praeter Romanum Pontificem, omnes qui, etiam si ad interim tantum, praepositi sunt alicui Ecclesiae particulari communitative eidem aequiparatae ad normam can. ... ; necnon qui in iisdem generali gaudent potestate exsecutiva ordinaria, nempe Vicarii generales et episcopales; itemque, pro suis sodalibus, Moderato-

res maiores qui in aliquo Instituto perfectionis clericali, ordinaria potestate legislativa aut saltern exsecutiva, pollent.

§ 2. Nomine Ordinarii loci intelliguntur omnes qui in § 1 recensentur, exceptis Moderatoribus Institutorum perfectionis.

Canon 101 (novus)

§ 1. Potestas legislativa exercenda est modo iure praescripto, et ea, qua in Ecclesia gaudet legislator infra Auctoritatem supremam, delegari nequit, nisi quatenus aliud iure explicite caveatur.

§ 2. Potestas iudicialis, qua vi ipsius iuris aut ex speciali Summi Pontificis commissione gaudent iudices aut Collegia iudicialia, exercenda est modo iure praescripto, et delegari nequit, nisi ad actus cuius decreto aut sententiae praeparatorios perficiendos.

§ 3. Ad potestatis exsecutivae exercitium quod attinet, servantur praescripta canonum qui sequuntur.

Canon 102 (CIC 201)

§ 1. Nisi aliud ex rei natura aut ex iuris praescripto constet, potestatem exsecutivam gratiosam exercere quis potest in subditos, licet e territorio absentes, in peregrinos quoque in territorio actu degentes necnon erga seipsum; item eandem exercere valet extra propriam ditionem existens.

§ 2. Potestatem exsecutivam coercentem exercere quis nequit extra propriam ditionem existens; eam exercere potest in subditos eosque, si praecepta aut decreta statuuntur personalia, etiam extra territorium versantes; in peregrinos autem in territorio versantes, tantummodo ad executioni mandandas tum leges universales tum leges quibus ipsi ad normam can. 14, § 2, n. 2 tenentur particulares.

Canon 103 (CIC 199)

§ 1. Potestas exsecutiva ordinaria delegari potest tum ad actum tum ad universitatem casuum; nisi quatenus aliud iure expresse caveatur.

§ 2. Potestas exsecutiva ab Apostolica Sede delegata subdelegari potest, sive ad actum sive ad universitatem casuum, nisi electa fuerit industria personae aut subdelegatio fuerit expresse prohibita.

§ 3. Potestas exsecutiva delegata ab alia auctoritate potestatem ordinariam habente, si ad universitatem casuum delegata sit, in singulis tantum

casibus subdelegari potest; si vero ad actum aut ad actus determinatos delegata sit, subdelegari nequit, nisi ex expressa delegantis concessionem.

§ 4. Nulla potestas subdelegata iterum subdelegari valet, nisi id expresse a delegante concessum fuerit.

Canon 104 (CIC 200)

Potestas executiva ordinaria necnon potestas ad universitatem casuum delegata, late interpretanda est, alia vero quaelibet stricte; cui tamen delegata potestas est, ea quoque intelliguntur concessa, sine quibus eidem potestas exerceri nequit.

Canon 105 (CIC 204)

§ 1. Nisi aliud iure statuatur, eo quod quis aliquam auctoritatem, etiam superiorem, competentem adeat, non suspenditur alius auctoritatis competentis gratiosa potestas, sive haec ordinaria sit sive delegata.

§ 2. Causae tamen ad superiorem auctoritatem delatae ne se immisceat inferior, nisi ex gravi urgentique causa; quo in casu statim superiorem de re moneat.

Canon 106 (CIC 205, §§ 2 et 3)

§ 1. Pluribus in solidum ad idem negotium agendum delegatis, qui prior negotium tractare inchoaverit, alios ab eodem agendo excludit, nisi posthac impeditus fuerit aut in negotio peragendo ulterius procedere noluerit.

§ 2. Pluribus collegialiter ad negotium agendum delegatis, procedere debent secundum praescripta de actibus collegialibus statuta in can. (de personis iuridicis; CIC 101), nisi in mandato aliud cautum sit.

§ 3. Potestas executiva pluribus delegata, praesumitur iisdem delegata in solidum si est gratiosa, collegialiter si est coercens.

Canon 107 (CIC 206)

Pluribus successive delegatis, ille negotium expediat cuius mandatum antea concessum, nec postea revocatum fuerit.

Canon 108 (CIC 207)

§ 1. Potestas delegata extinguitur expleto mandato; elapso tempore pro quo concessa fuerit; cessante causa finali delegationis; revocatione dele-

gantis delegato directe intimata necnon renuntiatione delegati deleganti significata et ab eo acceptata; non autem resolutio iure delegantis, nisi in duobus casibus can. 72, § 2.

§ 2. Actus tamen, ex potestate delegata quae exercetur pro solo foro interno, per inadvertentiam positus, elapso tempore, validus est.

Canon 109 (CIC 208)

§ 1. Potestas ordinaria extinguitur amisso officio cui adnectitur.

§ 2. Nisi aliud iure caveatur, suspenditur potestas ordinaria, si intra tempus iure praescriptum contra decretum amotionis ab officio cui adnectitur instituitur recursus administrativus aut actio iudicialis ad tribunal administrativum.

Canon 110 (CIC 209)

In errore communi de facto aut de iure, itemque in dubio positivo et probabili, sive iuris sive facti, supplet Ecclesia, pro foro tam externo quam interno, potestatem regiminis gratiosam.

Canon 111 (novus)

Praescripta cann. 109 et 110 applicantur ad facultatem ad assistendum matrimonio necnon ad confessiones audiendas requisitam quod attinet.

TITULUS VI DE ACTIBUS IURIDICIS

Canon 112 (novus)

§ 1. Actus iuridicus ut valeat, requiritur a persona habili aut competenti sit positus, atque in eodem adsint quae actum ipsum essentialiter constituunt, necnon sollemnia et requisita lege ad validitatem actus imposita.

§ 2. Actus externus rite positus praesumitur validus; quae tamen praesumptio invocari nequit ad probanda quae natura sua actum essentialiter constituunt nec in diiudicanda competentia, quae quidem positive est probanda.

Canon 113 (CIC 103)

§ 1. Actus positus ex vi ab extrinseco personae illata, cui ipsa nequaquam resistere potuit, pro infecto habetur.

§ 2. Actus positus ex alia vi et metu gravi, iniuste incusso, aut ex dolo, valet, nisi aliud iure caveatur; sed potest, ad normam cann. (1684-1689) per sententiam iudicis rescindi, sive ad instantiam partis laesae eiusve ius obtinentium sive ex officio.

Canon 114 (CIC 104)

Actus positus ex ignorantia aut ex errore, qui versetur circa id quod eius substantiam constituit aut qui recidit in conditionem sine qua non, irritus est; secus valet, nisi aliud iure caveatur, sed actus ex ignorantia aut ex errore initus locum dare potest actioni rescissoriae ad normam iuris.

Canon 115 (novus)

Invalidus censetur actus Collegii si maior pars membrorum Collegii ex vi et metu aut ex dolo, de quibus in can. 113, § 2, aut ex ignorantia vel errore de quibus in can. 119, votum protulerint; si unum alterumve Collegii membrum talibus ex vi et metu aut ex dolo aut ex ignorantia vel errore votum suum protulerint, validus est, sed locum dat actioni rescissoriae ad normam iuris iis quorum interest.

Canon 116 (CIC 105)

Cum iure statuatur ad certos actus ponendos Superiorem indigere consensu aut consilio aliquarum personarum:

1) si consensus exigatur, invalidus est actus Superioris, consensum earum personarum non exquirentis aut contra earundem votum agentis;

2) si consilium requiratur, invalidus est actus Superioris easdem personas non audientis; Superior, licet nulla obligatione teneatur ad earum votum, etsi concors, accedendi, tamen, sine praevalenti ratione, suo iudicio aestimanda, ab earundem voto, praesertim diversarum personarum concorde, ne discedat;

3) si requiratur consensus aut consilium plurium personarum, omnes quarum consensus aut consilium iure exigatur, legitime convocentur ut mentem suam aperire possint; quod si non convocentur omnes, aut si iisdem non praebeatur occasio manifestandi suam sententiam, actus Superioris invalidus est, salvo praescripto can. 162, § 4 (can. 142, § 3 textus recogniti);

4) omnes quorum consensus aut consilium requiritur obligatione tenentur sententiam suam sincere proferendi, atque si negotiorum gravitas, iudicio Superioris, id suadeat, secretum sedulo servandi.

Canon 117 (novus)

Quicumque illegitime actu iuridico, immo quovis alio actu libere posito, alteri damnum inferat, obligatione tenetur ad damnum illatum reparandum.

TITULUS VII

DE OFFICIIS ECCLESIASTICIS

Canon 118 (CIC 145)

§ 1. Officium ecclesiasticum est quodlibet munus a competenti auctoritate stabiliter collatum in finem spiritualem exercendum (Conc. Vat. II, Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 20).

§ 2. Obligationes et iura singulis officiis ecclesiasticis propria definiuntur sive ipso iure quo officium instituitur et ordinatur sive decreto auctoritatis competentis quo constituitur simul et confertur.

Canon 119 (CIC 14-15)

§ 1. Qui officium erigit, curare debet ut praesto sint media ad eiusdem adimplementum necessaria utque prospiciatur honestae sustentationi vel retributioni eorum qui officio funguntur.

§ 2. Nisi aliud iure statuatur, Episcoporum Conferentiae regionis est normas statuere quibus praescripta § 1 ad effectum deducantur.

Caput I

DE PROVISIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Canon 120 (CIC 147)

Officium ecclesiasticum sine provisione canonica valide obtineri nequit.

Canon 121 (CIC 148)

Provisio officii ecclesiastici fit aut per liberam collationem ab auctoritate competenti factam, aut per institutionem ab eadem datam, si praecesserit praesentatio, aut per confirmationem vel admissionem ab eadem factam, si

praecesserit electio vel postulatio, aut tandem per simplicem electionem et electi acceptationem, si electio non egeat confirmatione.

Canon 122

Auctoritati, cuius est officia erigere, innovare et suppressere, eorundem provisio quoque competit, nisi aliud iure statuatur.

Canon 123 (CIC 149 et 153)

§ 1. Ut ad officium ecclesiasticum quis promoveatur, debet esse idoneus, scilicet iis qualitatibus praeditus, quae iure universali vel particulari aut lege foundationis ad idem officium requiruntur.

§ 2. Officiis ecclesiasticis nominetur, praesentetur aut eligatur ille qui, omnibus perpensis, sit idoneus, omni personarum acceptione seclusa.

§ 3. Provisio officii ecclesiastici facta illi qui caret qualitatibus requisitis, irrita tantum est si qualitates iure universali vel particulari aut lege foundationis ad validitatem provisionis expresse exigantur; si non expresse ad validitatem exiguntur, valida est, sed invalidari potest per decretum auctoritatis competentis aut per sententiam tribunalis administrativi.

Canon 124 (CIC 154)

Officium secumferens curam animarum ad quam plene adimplendam ordinis sacerdotalis exercitium requiritur, clerico sacerdotio nondum aucto valide conferri nequit.

Canon 125 (CIC 155)

Officii provisio, nisi aliud iure statuatur, numquam differatur ultra sex menses utiles ab habita vacationis notitia.

Canon 126 (CIC 156)

Nisi adsit vera necessitas, nemini conferantur duo vel plura officia incompatibilia, videlicet quae una simul ab eodem congrue adimpleri nequeunt.

Canon 127 (CIC 150)

§ 1. Provisio officii de iure non-vacantis ad normam can. 161, § 1, est ipso facto irrita, nec subsequente vacatione convalescit, firma § 2.

§ 2. Quod si agatur de officio quod de iure ad tempus determinatum confertur, provisio nonnisi a sex mensibus ante expletum hoc tempus fieri potest, et effectum habet expleto hoc tempore.

§ 3. Promissio alicuius officii, a quocumque sit facta, nullum parit iuridicum effectum.

Canon 128 (CIC 151)

Officium de iure vacans, quod forte adhuc ab aliquo illegitime possidetur, conferri potest, dummodo rite declaratum fuerit eam possessionem non esse legitimam, et de hac declaratione mentio fiat in litteris collationis.

Canon 129 (CIC 158)

Qui vicem alterius negligentis vel impediti supplens, officium confert, nullam inde potestatem acquirit in provisum, sed huius condicio iuridica perinde constituitur, ac si provisio ad ordinariam iuris normam peracta fuisset.

Canon 130 (CIC 159)

Cuiuslibet officii provisio scripto, in actibus Curiae, consignetur.

Art. 1 - De libera collatione

Canon 131 (CIC 152)

Nisi aliud explicite iure statuatur, loci Ordinarii, exclusis tamen, nisi speciale habeatur mandatum, Vicario generali et Vicario episcopali, est libera collatione providere officiis ecclesiasticis in proprio territorio.

Canon 132 (CIC 157)

Officium vacans per renuntiationem aut per decretum privationis, nequit ab Ordinario qui renuntiationem acceptat aut decretum tulit, valide conferri suis aut resignantis consanguineis vel affinibus usque ad quartum gradum inclusive.

Art. 2 - De praesentatione

Canon 133 (novus)

§ 1. Praesentatio ad officium ecclesiasticum ab eo cui ius praesentandi competit fieri debet auctoritati cuius est ad officium de quo agitur institu-

tionem conferre, et quidem, nisi aliud legitime cautum sit, intra tres menses ab habita vacationis officii notitia.

§ 2. Si ius praesentationis cuidam Collegio aut coetui personarum competat, praesentandus designetur servatis canonum 139-152 praescriptis (de electionibus) (cf. CIC can. 1460, §§ 1-2).

Canon 134 (novus)

Nemo invitus praesentetur; quare qui praesentandus proponitur, de mente sua rogatus, intra octiduum utile eandem manifestet.

Canon 135 (novus)

§ 1. Qui iure praesentationis gaudet, unum aut etiam plures et quidem tum una simul tum successive, praesentare potest (cf. CIC can. 1460, § 4).

§ 2. Nemo potest seipsum praesentare; potest autem Collegium aut coetus personarum aliquem sui sodalem praesentare (cf. CIC can. 1461).

Canon 136 (novus)

§ 1. Nisi aliud iure statuatur, potest qui aliquem praesentaverit non idoneum repertum, altera tantum vice, intra mensem, quendam praesentare (cf. CIC can. 1465, § 1).

§ 2. Si praesentatus ante institutionem factam renuntiaverit aut de vita decesserit, potest qui iure praesentandi pollet, intra mensem ab habita renuntiationis aut mortis notitia, ius suum rursus exercere (cf. CIC can. 1468).

Canon 137 (novus)

Qui intra tempus utile, ad normam can. 133 § 1 et can. 136 praesentationem non fecerit, itemque qui bis praesentaverit non idoneum repertum, pro eo casu ius praesentationis amittit, atque auctoritati cuius est institutionem conferre competit officio vacanti libere providere, assentiente tamen provisi proprio Ordinario (cfr. CIC can. 1465).

Canon 138 (novus)

§ 1. Auctoritas cui ad normam iuris competit praesentatum instituere obligatione tenetur instituendi legitime praesentatum qui idoneus repertus

sit et acceptaverit; quod si plures legitime praesentati fuerint qui idonei reperti sint, eorundem unum instituere debet (cf. CIC can. 1466).

§ 2. Auctoritas ad institutionem conferendam competens, si institutionem deneget legitime praesentato qui idoneus repertus sit, pro eo casu amittit ius instituendi, quod quidem devolvitur ad auctoritatem immediate superiorem.

Art. 3 - *De electione*

Canon 139 (CIC 160) (norma provisorie inscripta)

Romani Pontificis electio unice regitur Const. Pii XII *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 decembris 1945, M.P. Ioannis XXIII *Summi Pontificis electio*, 5 septembris 1962, necnon M.P. Pauli VI *Ingravescentem aetatem*, 21 novembris 1970.

Canon 140 (CIC 160)

Nisi aliter aliud lege expresse provisum fuerit, in coeteris electionibus canonicis serventur praescripta canonum qui sequuntur.

Canon 141 (CIC 161)

Salvis legitimis collegii aut coetus statutis, si cui collegio aut coetui personarum sit ius eligendi ad officium, electio non differatur ultra trimestre utile computandum ab habita notitia vacationis officii; quo termino inutiliter elapso, auctoritas ecclesiastica, cui ius confirmandae electionis vel ius providendi successive competit, officio vacanti libere provideat.

Canon 142 (CIC 162)

§ 1. Collegii aut coetus praeses modo statutis determinato, loco ac tempore electoribus convenienti, convocet omnes ad collegium aut coetum pertinentes; et convocatio, quando personalis esse debet, valet, si fiat aut in loco domicilii aut quasi-domicilii aut in loco commorationis.

§ 2. Si quis ex vocandis neglectus et ideo absens fuerit, electio valet; attamen ad eiusdem instantiam, probata quidem praeteritione et absentia, electio, etiam si confirmata fuerit, a competenti auctoritate irritari debet, dummodo iuridice constet recursum saltem intra triduum ab habita notitia electionis fuisse transmissum.

§ 3. Quod si plures quam tertia pars electorum neglecti fuerint, electio est ipso iure nulla, nisi omnes neglecti reapse interfuerint.

Canon 143 (CIC 163)

§ 1. Convocatione legitime facta, firmo quidem can. 142, suffragium ferendi ius habent praesentes die et loco in eadem convocatione statutis, exclusa, nisi aliud statutis legitime provideatur, facultate ferendi suffragia sive per epistulam, sive per procuratorem.

§ 2. Si quis ex electoribus praesens sit in domo in qua fit electio, sed electioni ob infirmam valetudinem interesse nequeat, suffragium eius scriptum a scrutatoribus exquiratur.

Canon 144 (CIC 164)

Etsi quis plures ob titulos ius habeat ferendi nomine proprio suffragii, non potest nisi unicum ferre.

Canon 145 (CIC 165)

Ut valida sit electio, nemo ad suffragium admitti potest, qui ad collegium vel coetus non pertinet.

Canon 146 (CIC 166)

Electio, cuius canonica libertas quoquo modo reapse impedita fuerit, ipso iure invalida est.

Canon 147 (CIC 167)

§ 1. Inhabiles sunt suffragium ferendi:

- 1) incapaces actus humani;
- 2) minores duodeviginti annorum;
- 3) (circa infamiam iuris res accommodabitur ad ea quae in coetu de poenis statuentur);
- 4) qui communitati ecclesiali ab Apostolica Sede Romana seiunctae adscripti sunt, salvis statutis consociationum christifidelium de quibus in cann. ...
- 5) carentes voce activa sive vi praescripti iuris universalis aut particularis, sive vi legitimae sententiae iudicialis.

§ 2. Si quis ex praedictis admittatur, eius suffragium est nullum, sed electio valet, nisi constet, eo dempto, electum non retulisse requisitum suf-

fragiorum numerum, aut nisi scierit admissus fuerit excommunicatus per sententiam condemnatoriam aut habita sententia declaratoria.

Canon 148 (CIC 169)

§ 1. Suffragium ut validum sit, requiritur:

- 1) liberum; ideoque invalidum est suffragium eius, qui metu gravi aut dolo, directe vel indirecte, adactus fuerit ad eligendam certam personam aut diversas personas disiunctive;
- 2) secretum, certum, absolutum, determinatum.

§ 2. Conditiones ante electionem suffragio appositae tanquam non adiectae censentur.

Canon 149 (CIC 171)

§ 1. Antequam incipiat electio, per secreta suffragia deputentur, nisi iam propriis statutis deputati sint, e gremio collegii aut coetus duo saltem scrutatores.

§ 2. Scrutatores curent ut suffragia secreto, diligenter, singillatim et servato ordine statuto ab unoquoque electore ferantur; collectisque omnibus schedulis, coram praeside electionis, secundum formam propriis constitutionibus statutisve aut legitimis consuetudinibus determinatam, inspiciant an schedularum numerus respondeat numero electorum, suffragia ipsa scrutentur palamque faciant quot quisque retulerit.

§ 3. Si numerus suffragiorum superet numerum eligentium, nihil est actum.

§ 4. Schedulae statim, peracto unoquoque scrutinio, vel post sessionem, si in eadem sessione habeantur plura scrutinia, destruantur.

§ 5. Omnia electionis acta ab eo qui actuarii munere fungitur accurate describantur, et saltem ab eodem actuario, praeside ac scrutatoribus subscripta, in collegii tabulario diligenter asserventur.

Canon 150 (CIC 172)

§ 1. Electio, nisi aliud iure aut statutis caveatur, fieri etiam potest per compromissum, dummodo nempe electores, unanimi et scripto consensu, in idoneos sive de gremio sive extraneos ius eligendi pro ea vice transferant, unum vel plures, qui nomine omnium ex recepta facultate eligant.

§ 2. Si agatur de clericali collegio aut coetu, scilicet ex solis clericis constante, compromissarii in sacris debent esse constituti; secus electio est *invalida*.

§ 3. Compromissarii debent iuris praescripta de electione servare, atque, ad validitatem electionis, conditiones compromisso appositae, iuri non contrarias, observare; conditiones autem iuri contrariae pro non appositae habeantur.

Canon 151 (CIC 173)

Cessat compromissum et ius suffragium ferendi redit ad compromittentes:

- 1) revocatione a collegio aut coetu facta, re integra;
- 2) non impleta aliqua conditione compromisso apposita;
- 3) electione absoluta, si fuerit nulla.

Canon 152 (CIC 174)

Nisi aliud iure aut statutis caveatur, is electus habeatur et a collegii aut coetus praeside proclametur, qui requisitum suffragiorum numerum retulerit, ad normam can. 7 recogniti de personis iuridicis.

Canon 153 (CIC 175)

§ 1. Electio illico intimanda est electo, qui debet intra octiduum utile a recepta intimatione manifestare collegii aut coetus praesidi utrum electioni consentiat, an eidem renuntiet; secus electio effectum non habet.

§ 2. Si electus renuntiaverit, omnes ius ex electione amittit nec subsequenti acceptatione convalescit; rursus eligi potest; collegium aut coetus intra mensem a cognita renuntiatione ad novam electionem procedere debet.

Canon 154 (CIC 176)

§ 1. Electus, acceptata electione, quae confirmatione non egeat, officium pleno iure statim obtinet; secus, non acquirit nisi ius ad rem.

§ 2. Ante intimatam confirmationem, electo non licet sese immiscere in administratione officii sive in spiritualibus sive in temporalibus, et actus ab eo forte positi nulli sunt.

Canon 155 (CIC 177)

§ 1. Electus, si electio confirmatione indigeat, intra octiduum utile a die intimatae electionis confirmationem ab auctoritate competenti petere per se vel per alium debet; secus omni iure privatur, nisi probaverit se a petenda confirmatione iusto impedimento detentum fuisse.

§ 2. Competens auctoritas, si electum repererit idoneum, et electio ad normam iuris fuerit peracta, confirmationem denegare nequit.

§ 3. Confirmatio in scriptis dari debet.

§ 4. Facta confirmatione, electus pleno iure officium obtinet, nisi aliud iure caveatur.

Canon 156 (CIC 178)

Si electio intra praescriptum tempus peracta non fuerit, aut collegium coetusve iure eligendi legitime privetur, libera officii provisio ad eam auctoritatem devolvitur, a qua confirmanda esset electio vel cui ius providendi successive competit.

Art. 4 - De postulatione

Canon 157 (CIC 179)

§ 1. Si electioni illius quem electores aptiorem putent ac praeferant, impedimentum canonicum obstat, super quo dispensari possit ac soleat, suis ipsi suffragiis eum possunt, nisi aliud iure caveatur, a competenti auctoritate postulare.

§ 2. Compromissarii postulare nequeunt, nisi id in mandato aut compromisso fuerit expressum.

Canon 158 (CIC 180)

§ 1. Ut postulatio vim habeat, requiruntur saltem duae tertiae partes suffragiorum.

§ 2. Suffragium pro postulatione exprimi debet per verbum: *postulo*, aut aequivalens; formula: *eligo* vel *postulo*, aut aequipollens, valet pro electione, si impedimentum non existat, secus pro postulatione.

Canon 159 (CIC 181)

§ 1. Postulatio a praeside intra octiduum utile mitti debet ad auctoritatem competentem ad quam pertinet electionem confirmare, cuius est dispensationem de impedimento concedere, aut, si facultatem non habeat, eandem ab auctoritate superiore petere; si non requiritur confirmatio, postulatio mitti debet ad auctoritatem competentem ad dispensationem concedendam.

§ 2. Si intra praescriptum tempus postulatio missa non fuerit, ipso facto nulla est, et collegium vel coetus pro ea vice privatur iure eligendi aut postulandi, nisi probetur praesidem a mittenda postulatione iusto fuisse detentum impedimento aut dolo vel negligentia ab eadem tempore opportuno mittenda abstinuisse.

§ 3. Postulato nullum ius acquiritur ex postulatione; eam admittendi auctoritas competens obligatione non tenetur.

§ 4. Factam auctoritati competenti postulationem electores revocare non possunt, nisi auctoritate consentiente.

Canon 160 (CIC 182)

§ 1. Non admissa ab auctoritate competenti postulatione, ius eligendi ad collegium vel coetum redit.

§ 2. Quod si postulatio admissa fuerit, id significetur postulato, qui respondere debet ad normam can. 153 § 1 (CIC 175).

§ 3. Qui admissam postulationem acceptet, pleno iure statim officium obtinet.

Caput II

DE AMISSIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Canon 161 (CIC 183)

§ 1. Amittitur officium ecclesiasticum lapsu temporis praefiniti, expletionem aetatis qua quis ad normam iuris fit emeritus, renuntiatione, translatione, amotione necnon privatione.

§ 2. Resoluto quovis modo iure auctoritatis a qua fuerit collatum, officium ecclesiasticum non amittitur, nisi aliud iure caveatur.

§ 3. Officii amissio, quae effectum sortita fuerit, quamprimum omnibus nota fiat quibus aliquod ius in officii provisionem competit.

1. *De emeritatu*

Canon 162 (novus)

Qui expleverit aetatem, qua adeptam ad normam iuris emeritus fit, officium retinet usquedum amissio officii ipsi a competenti auctoritate scripto intimetur.

2. De renuntiatione

Canon 163 (CIC 184)

Quisquis sui compos potest officio ecclesiastico iusta de causa renuntiare.

Canon 164 (CIC 185)

Renuntiatio ex metu gravi, iniuste incusso, dolo vel errore substantiali aut simoniace facta, ipso iure irrita est.

Canon 165 (CIC 186-187-189-191)

§ 1. Renuntiatio ut valeat, sive acceptatione egeat sive non, ei auctoritati fieri debet cui provisio ad officium de quo agitur pertinet.

§ 2. Auctoritas renuntiationem iusta et proportionata causa non iniuxam ne acceptet.

§ 3. Renuntiatio quae acceptationem indiget, nisi intra tres menses acceptetur, omni vi caret; quae acceptatione non indiget effectum sortitur intimatione ad normam iuris facta.

§ 4. Renuntiatio quamdiu effectum sortita non fuerit, a renuntiante revocari valet; effectu secuto revocari nequit, sed qui renuntiaverit, officium alio ex titulo consequi potest.

3. De translatione

Canon 166 (CIC 193)

§ 1. Translatio ab eo tantum fieri potest, qui ius habet providendi officio quod amittitur simul ac officio quod committitur.

§ 2. Ad translationem, si fit de consensu eius qui officium detinet, sufficit quaelibet iusta causa; si fit eodem invito, eadem causa requiritur idemque modus procedendi servandus est qui pro amotione ab officio praescribuntur.

§ 3. Translatio ut effectum sortiatur scripto intimanda est.

Canon 167 (CIC 194)

§ 1. Translationis ratione prius officium vacat per possessionem alterius officii canonice habitam, nisi aliud iure cautum aut a competenti auctoritate praescriptum fuerit.

§ 2. Reditus prioris officii translatus percipit, donec alterius possessionem canonicè obtinuerit.

4. De amotione

Canon 168 (novus)

Ab officio quis amovetur sive decreto ab auctoritate competenti legitime edito, servatis quidem hoc casu iuribus ex contractu quaesitis, sive ipso iure ad normam can. 170.

Canon 169 (novus)

§ 1. Ab officio quod alicui confertur per se ad vitam, non potest quis amoveri nisi ob causas iure determinatas atque servato procedendi modo eodem iure definito.

§ 2. Eadem norma § 1 valet ut ab officio quod alicui ad tempus determinatum confertur quis, ante hoc tempus elapsum, amoveri possit.

§ 3. Ab officio quod, secundum iuris praescripta, alicui confertur ad prudentem discretionem auctoritatis competentis, potest quis iusta ex causa, de iudicio eiusdem auctoritatis, amoveri.

§ 4. Decretum amotionis ut effectum sortiatur scripto intimandum est.

Canon 170 (novus)

§ 1. Ipso iure a quolibet officio ecclesiastico amovetur:

1) qui a fide catholica aut a communionem Ecclesiae publice defecerit;

2) qui matrimonium civile tantum, contra iuris canonici praescripta, contraxerit;

3) qui professionem religiosam emisit, nisi de consensu auctoritatis competentis atque Moderatoris religiosi, officium retinere possit;

4) qui intra tempus utile, ipso iure aut ab auctoritate competenti statutum, officium sibi collatum adire neglexerit;

5) qui officium publice deseruerit;

6) qui obligationem residentiae, qua tenetur, violaverit et receptae auctoritatis competentis monitioni, legitimo impedimento non detentus, intra congruum ab auctoritate praefinitum tempus, non paruerit aut eidem non responderit.

§ 2. Ipso iure ab officio clericali amovetur:

- 1) qui statum clericalem amiserit;
- 2) qui militiae saeculari nomen sponte dederit, contra can. ... (de clericis).

§ 3. Amotio de qua in §§ 1 et 2 urgeri tantum valet si de eadem auctoritatis competentis declaratione constet.

Canon 171 (novus)

Si quis, non quidem ipso iure, sed per decretum auctoritatis competentis ab officio amoveatur quo eiusdem subsistentiae providetur, eadem auctoritas obligatione tenetur curandi ut ipsius subsistentiae congruo tempore prospiciatur, nisi aliter eidem provisum sit.

5. De privatione

Canon 172 (novus)

§ 1. Privatio ab officio, in poenam scilicet delicti, ad normam iuris tantummodo fieri potest.

§ 2. Privatio effectum sortitur secundum praescripta canonum de iure poenali.

TITULUS VIII

DE TEMPORIS SUPPUTATIONE

Canon 173 (CIC 31)

Nisi aliud expresse in iure caveatur, tempus supputetur ad normam canonum qui sequuntur.

Canon 174 (CIC 35)

§ 1. Tempus continuum intelligitur quod nullam patitur interruptionem.

§ 2. Tempus utile intelligitur quod ita ius suum exercenti aut persequenti competit ut ignoranti aut agere non valenti non currat.

Canon 175 (CIC 32)

§ 1. In iure, dies intelligitur spatium constans 24 horis continuo supputandis, et incipit a media nocte, nisi aliud expresse caveatur; hebdomada

spatium 7 dierum; mensis spatium 30, annus spatium 365 dierum, nisi mensis et annus dicantur sumendi prout sunt in calendario.

§ 2. Prout sunt in calendario semper sumendi sunt mensis et annus, si tempus est continuum.

Canon 176 (CIC 34)

§ 1. Dies a quo non computatur in termino, nisi huius initium coincidat cum initio diei aut aliud expresse in iure caveatur.

§ 2. Nisi contrarium statuatur, dies ad quem computatur in termino, qui, si terminus constet uno vel pluribus mensibus aut annis, una vel pluribus hebdomadibus, finitur expleto ultimo die eiusdem numeri aut, si mensis die eiusdem numeri careat, expleto ultimo die mensis

